

COMPETENȚE PROFESIONALE: SUBIECT ACTUAL PENTRU BIBLIOTECARI

Lilia POVESTCA,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Rezumat: În articol este analizat conceptul „competență”, caracteristicile și componentele acestuia. Autorul identifică competențele de bază necesare profesioniștilor din domeniul infodocumentar. Se argumentează oportunitatea dezvoltării competențelor tehnologice, informaționale, comunicaționale și inovaționale ale bibliotecarului pentru a crea servicii inedite de bibliotecă.

Cuvinte-cheie: competențe profesionale, competențe informaționale, competențe tehnologice, competențe inovaționale, competențe comunicaționale.

Abstract: The article analyzes the concept of „competence”, its characteristics and components. The author identifies the basic skills needed by professionals in the field of documentary information. It argues the opportunity to develop the technological, informational, communication and innovation skills of the librarian to create unique library services.

Keywords: professional skills, information skills, technological skills, innovative skills, communication skills.

Introducere

Subiectul competențelor în domeniul biblioteconomie și științe ale informării, în contextul formării continue, este mereu actual. În era digitală, bibliotecarul trebuie să asimileze tehnologia avansată în scopul satisfacerii calitative, operative și complexe a necesităților de informare și documentare ale utilizatorului tehnologizat. Suntem martori la o metamorfoză a bibliotecarului într-un organizator de baze de date, cunoscător care operează cu modalitățile de stocare a informațiilor cu proceduri specifice, cu motoare de căutare, oferind diverse servicii informaționale. Donalde E. Riggs [20, p. 1], într-o reevaluare a bibliotecii și a muncii

informaționale a profesioniștilor, a dedus că „niciodată mai înainte, în istoria biblioteconomiei și a muncii informaționale, n-a existat o așa rapiditate a schimbării și o creștere a ambiguității, cum se întâmplă astăzi. Nu mai putem considera că ceea ce a funcționat în biblioteci în trecut este și cea mai bună abordare în viitor”.

La etapa actuală, când se dezvoltă accelerat tehnologiile și crește tot mai rapid volumul de informație, bibliotecarii exercită roluri noi: *intermediari* (ajută utilizatorii să găsească ceea ce caută prin „labirintul informațional”); *experți informaționali* (satisfac cerințele informaționale, ajută să găsească sursele de informare, să reorganizeze informația etc.); *consultanți* (oferă ajutor și asistență în utilizarea calculatoarelor); *sprijin pentru studii* (să acționeze ca antrenori, instructori și mentori); *management și sprijin* [17, p. 45].

Este important să menționăm faptul că succesul și calitatea activității instituției infodocumentare depinde de nivelul de dezvoltare a competențelor tehnologice, informaționale, comunicaționale, precum și de capacitatea bibliotecarului de a inova și crea produse/servicii inedite de bibliotecă.

Competențe profesionale: abordări conceptuale

Pentru a răspunde la întrebarea „Ce competențe profesionale trebuie să dețină bibliotecarul de azi?”, este necesar de a clarifica ce presupune în esență termenul „competență”, care sunt caracteristicile și componentele acestuia.

În linii generale, noțiunea de competență presupune capacitatea persoanei de a utiliza și combina cunoștințe, deprinderi și atitudini specifice în activitatea profesională. Deși există numeroase definiții distincte ale conceptului de competență, unele trăsături care definesc acest concept sunt acceptate de mai mulți autori. După părerea lui Paul Popescu-Neveanu [19, p. 124], „competența se concretizează prin cunoștințe, aptitudini, priceperi, deprinderi, ce se exteriorizează în fapt, fiind direct utile

pentru realizarea contextului particular al unei situații care solicită soluționarea unei «probleme» (sarcini). Ea este «aptitudine operațională validată», iar a fi competent «presupune a fi capabil, a mobiliza și a integra achizițiile formării». Cabac Valeriu [3, p. 101] menționează: „Competența este o structură dinamică, formată în rezultatul învățării, activității profesionale și practicii trăite, plasate într-o situație, într-un context determinat, prin alegerea, mobilizarea și coordonarea unui ansamblu diversificat de resurse pentru reușită a situației”. Conform opiniei autorului, în anumite situații, a fi competent înseamnă (1) a avea capacitatea de a selecta, organiza și aplica cunoștințe și (2) capacitatea de a se adapta. De asemenea, el afirmă că „conceptul competenței este echivalent cu cel al cunoștințelor care dirijează la acțiune”. Competența este privită ca un ansamblu de abilități care permit de a acționa coerent și adecvat în diferite situații. Sub alt aspect, competența reprezintă un sistem interiorizat și organizat de cunoștințe ce se manifestă prin acțiunile persoanei. Competența poate fi definită drept un ansamblu de cunoștințe, capacități și aptitudini care pot fi mobilizate și traduse în performanțe [2, p. 23].

Richard Boyatzis [12, p. 14] definește competența drept „o caracteristică de bază a persoanei care duce la o performanță eficientă sau superioară la locul de muncă”. O persoană competentă își poate demonstra performanța care este rezultatul competenței. Astfel, competența constituie o finalitate care depinde de aptitudini și de capacități, rezultat obținut în procesul experienței profesionale, care poate fi observată doar în timpul activității, este condiția ce asigură performanța și eficiența. Phillippe Jonnaert [8, p. 23] evidențiază trei elemente constante ale conceptului de competență:

1. Competența se bazează pe mobilizarea și coordonarea de către o persoană, într-o situație dată, a unei diversități de resurse.
2. Competența se dezvoltă doar într-o situație.

3. Competența va fi dobândită numai în cazul tratării cu succes a situației.

Au fost identificate puncte de vedere comune între opiniile lui Phillippe Jonnaert și Guțu Vladimir [7, p. 4], care abordează noțiunea de competență prin perspectiva situațională. Situațiile reprezintă „sursa și criteriul” competențelor. Competențele reprezintă rezultatul interacțiunii dintre persoană – acțiune – situație. Această abordare în situație trebuie să conducă la formarea unui individ care acționează competent. Autorul Guțu Vladimir menționează că o competență se construiește întotdeauna prin intermediul unei învățări „în situație”, ceea ce implică apropierea nu doar a cunoștințelor și abilităților (*savoir-faire*) ci, de asemenea, a modurilor de interacțiune și a instrumentelor valorizate în contextul problemei.

Domeniul biblioteconomiei a suferit cele mai rapide și radicale schimbări în ultimele decenii, iar profesionistul are nevoie de un spectru mai larg de competențe. Subiectul competenței profesionale a bibliotecarilor este cercetat de specialistul notorie în domeniul biblioteconomiei din Republica Moldova Lidia Kulikovski. Spre exemplu, doamna Kulikovski consideră că, sub aspect conceptual, „competența este capacitatea de acțiune eficace față de diferite situații prin mobilizarea cunoștințelor necesare, în timpul oportun, în scopul identificării și rezolvării problemelor” [11, p. 105]. Dumneai crede că educația continuă a personalului de specialitate din biblioteci devine foarte importantă pentru a modifica abilitățile și cunoștințele și a integra noi tehnici și metodologii în activitatea zilnică. Instruirea devine prioritară în dezvoltarea competențelor, progresarea bibliotecarului în anii următori [11, p. 113]. Putem spune că personalul de bibliotecă are nevoie de o instruire temeinică, atât teoretică, cât și practică, pentru a avea capacitatea de a oferi produse și servicii de calitate.

Generalizând multitudinea opiniilor, conchidem următoarele: competențele reprezintă o combinație de cunoștințe, deprin-

deri, abilități, aptitudini, modele de comportament, care sunt vitale pentru succesul instituției infodocumentare, realizările profesionale și dezvoltarea carierei.

Competențe de bază în biblioteconomie

Biblioteconomista Lidia Kulikovski susține că „identificarea, cultivarea și capitalizarea competențelor și capacităților organizaționale de bază ale oricărei organizații reprezintă elementele-cheie ale dezvoltării strategice, care conduc la performanțe superioare” [11, p. 87]. Biblioteca modernă trebuie să dezvolte un profesionist capabil să gestioneze toți parametrii tehnici, sociali, politici, economici, culturali necesari creării produselor și serviciilor pentru satisfacerea cerințelor utilizatorilor.

Specialiștii din domeniul infodocumentar și organizațiile de profil sunt preocupați de identificarea competențelor de bază de care au nevoie bibliotecarii în era digitală. Încă în anul 2009, Consiliul ALA (American Library Association) a aprobat *Competențele de bază în biblioteconomie*. Competențele recomandate de ALA sunt structurate în 8 categorii: Bazele profesiei; Resurse informaționale; Organizarea cunoștințelor și a informației; Cunoștințe și competențe tehnologice; Referințe și servicii pentru utilizatori; Cercetare; Educație continuă și învățare pe tot parcursul vieții; Administrare și management. ALA recomandă bibliotecarilor următoarele *cunoștințe și competențe tehnologice*:

1. Tehnologiile de informare, comunicare, asistare și conexe care influențează resursele, furnizarea serviciilor și utilizarea bibliotecilor și a agențiilor de informare.

2. Metodele de evaluare ale eficacității și eficienței produselor și serviciilor bazate pe tehnologii.

3. Principiile și tehnicile necesare pentru identificarea și analiza tehnologiilor și inovațiilor în curs de dezvoltare, în scopul de a recunoaște și a pune în aplicare tehnologiile relevante îmbunătățite [6].

În acest context, „Indexul competențelor în câmpul biblioteconomiei”

nomiei” (Competency Index for the Library Field) [5], elaborat de Web Junction, clasifică competențele în șase blocuri: managementul bibliotecii; competențe personale și interpersonale; servicii pentru public; servicii tehnice; tehnologii de bază; sisteme și tehnologii de informare. Competențele tehnologice sunt grupate în două blocuri:

(1) Tehnologii. Tehnologii de baza și (2) Tehnologii: Sisteme și Tehnologii de informare (solicitat specialiștilor IT angajați în biblioteci).

Primul set de competențe specifică faptul că în situațiile în care tehnologiile pot fi aplicate la orice nivel, începând cu funcționarea bibliotecii și finalizând cu oferirea serviciilor și feedbackul cu utilizatorii, orice bibliotecar trebuie să se simtă confortabil în fața calculatorului. În acest set sunt definite competențele de bază necesare tuturor bibliotecarilor pentru a putea asigura activitatea eficientă a bibliotecii, indiferent dacă se ocupă de servicii tehnice sau interacționează cu publicul. Competențele solicitate la acest nivel includ: e-mail, hardware, internet, sisteme de operare, aplicații software, instrumente web (bloguri, rețele sociale, Twitter, Facebook, YouTube, Flickr, Slideshare, Google Docs etc.).

Al doilea set, *Competențe tehnice. Sisteme și Tehnologii Informaționale*, este destinat îndeosebi pentru bibliotecile mari, unde poate exista o divizare strictă între personalul IT și bibliotecari. În diverse țări au fost elaborate modele de competențe pentru bibliotecari din diferite tipuri de biblioteci.

„CAVAL Competencies for Academic and Research Librarians” [15], de Julia Leong, Universitatea RMIT, și Sandra Woods, Universitatea din Melbourne, este un manual de competențe care descrie setul necesar de competențe profesionale. Îndrumări suplimentare privind competențele specifice bibliotecarului sunt enumerate în standardele profesionale (de ex.: „Standards for Proficiencies for Instructional Librarians and Coordinators Revision Task Force” [21]): cunoștințe de integrare disciplinară și

curriculară; cunoștințe despre crearea modulelor online; abilități de predare aplicând diverse formate și metode; colaborare etc.

Cercetând problema competențelor bibliotecarilor, biblioteconomista Vera Osoianu [18] a remarcat *Modelul de competențe pentru bibliotecarul public* al specialiștilor britanici S. Corral și A. Briuerton, care au propus următoarea structură:

- competențe personale: comunicare, rezolvarea problemelor etc.;
- competențe profesionale: managementul resurselor, organizarea cunoștințelor etc.;
- competențe tehnologice;
- cunoștințe în domeniul businessului (finanțare, cheltuieli, marketing etc.);
- comportament adecvat poziției de lider, orientarea la realizări, inițiativă, viziunea strategiilor de perspectivă.

Competențele de bază cuprind competențele personale și profesionale, necesare profesioniștilor din domeniul infodocumentar.

Competențe personale. J. Heckman, câștigătorul Premiului Nobel pentru Economie (2000), ne propune o simplă afirmație despre competențele personale: „Competențele personale prezic succesul în viață”. Există o corelație între competențele, realizările personale și profesionale ale oamenilor [4, pp.155-164].

Competențele profesionale reprezintă capacitatea de a aplica, transfera și combina cunoștințe și deprinderi în situații și medii de muncă diverse, pentru a realiza activitățile cerute la locul de muncă, la nivelul calitativ specificat în standardul ocupațional, capacitatea profesională reprezentând îmbinarea și utilizarea armonioasă a cunoștințelor, deprinderilor și aptitudinilor, în vederea obținerii rezultatelor așteptate [16, p. 28].

Specialista Lidia Kulikovski [11, p. 110] identifică utilizarea competențelor de bază pentru:

- designul strategiilor și pozițiilor competitive care capitali-

zează forțele bibliotecare;

- crearea legăturilor între unitățile funcționale și unitățile funcționale și integrarea utilizării tehnologiilor în cadrul proceselor bibliotecare;

- încurajarea implicării și comunicării;

- luarea deciziilor în parteneriat;

- sporirea oportunităților de dezvoltare a serviciilor noi;

- luarea deciziilor pentru utilizarea noilor tehnologii și capacităților lor.

Competențele de bază ale bibliotecarului se referă la cunoștințele specifice acestei profesii și la abilitatea de a folosi aceste cunoștințe ca o sursă pentru furnizarea serviciilor informaționale de cea mai înaltă calitate. Paradigmele și evoluțiile recente ale domeniului biblioteconomic, ale formării și evaluării necesită instruire și perfecționare continuă a competențelor profesionale.

Competențe informaționale

Competențele informaționale ale specialistului din domeniul infodocumentar presupun de a învăța pe alții cum să gestioneze informația. Bazându-se pe afirmația: „Competențele informaționale constituie un element important în educația pe parcursul întregii vieți”, bibliotecarii, membri ai comunității educaționale și specialiști în domeniul activității cu informația, prin intermediul personalului calificat, trebuie să aibă un rol activ în educație și învățământ, să învețe să joace rolul principal în asigurarea culturii informației, să instruiască oamenii în vederea selectării, accesării și exploatării surselor informaționale [9, p. 59]. Odată cu sporirea rolului informației și al cunoașterii, se accentuează contribuția bibliotecarului în promovarea culturii informaționale și oferirea susținerii și instruirii de calitate pentru o utilizare eficientă a resurselor informaționale, a tehnologiilor de comunicare și informare. Scopul culturii informației este de a furniza fiecărui individ un bagaj minim de cunoștințe, care să-i permită să utilizeze informația, să aibă diverse competențe.

Competențe comunicaționale

Competența comunicațională poate fi considerată cheia succesului în activitatea bibliotecii, zonă de comunicare intensă. Personalul de bibliotecă intră în relație directă cu publicul. Bibliotecarii cu abilități de socializare bine dezvoltate pot stabili relații interumane de o calitate ridicată, devenind carismatici, atrăgători ca persoane, care duc la obținerea de noi prieteni – utilizatorii. Posedarea aptitudinilor de comunicare contribuie la evitarea situațiilor de conflict și de stres, atât de des întâlnite în ultimul timp în societatea noastră. Bibliotecarul, în special din instituțiile de învățământ, a preluat rolul de cadru didactic care aplică tehnici și metode noi de predare utilizate în procesul comunicării în grup, în cadrul diferitor activități informațional-științifice, orelor de cultură informațională, în activitățile de consultanță, asistență informațională și documentară.

Bibliotecarul, în rolul de profesor, moderator, prezentator, consultant, trebuie să mai dețină o serie de calități și deprinderi cum ar fi: claritatea vorbirii (vocabular adecvat temei, pronunțare corectă și completă a cuvintelor); acuratețea (vocabular îngrijit); empatia (să fie deschis în comunicare și să manifeste amabilitate și compasiune); sinceritatea; poziția corectă a corpului (evitarea mișcărilor bruște, poziție nici prea încordată, nici prea relaxată); contactul vizual; înfățișarea adecvată; vocea (ținerea vocii sub control); viteza vorbirii; pauzele de vorbire [1, pp. 64-72].

În acest context, bibliotecarul are un rol de mediere, de comunicare între informațiile deținute de bibliotecă, de colecțiile și utilizatorii bibliotecii. Diversitatea evenimentelor organizate de instituție: saloane de carte, lansări de carte, festivaluri, expoziții, concursuri, activitate de voluntariat etc. are la bază comunicarea și abilitățile de socializare care vor asigura calitatea activității bibliotecare. Deci, trebuie pus accentul pe flexibilitate, cooperare și atitudine pozitivă. Fără o bună comunicare profesională nu ar fi posibilă dezvoltarea și reinventarea serviciilor de bibliote-

că. Participarea la întrunirile profesionale de nivel local, național și internațional contribuie în mod deosebit la dezvoltarea abilităților de comunicare, datorită limbajului universal comun profesional de comunicare. În plan profesional, comunicarea cu colegii din alte instituții, cu furnizorii, cu diferiți parteneri este un element important al reușitei în carieră. Actul comunicării devine un instrument de promovare a propriilor calități, abilități și cunoștințe. Necesitatea de a avea abilități de socializare este indispensabilă, poate mai mult ca oricând, pentru a face față cerințelor utilizatorilor.

Competențe inovatoare

Competențele inovative și creative ale bibliotecarilor vor transforma societatea în care aceștia activează. În secolul când inovația ocupă un loc important ca și viteza gândurilor, cum poate biblioteca să îmbrățișeze tehnologia și la fel de bine să construiască comunități mai puternice de învățare? [22] „Bibliotecarii trebuie să fie creativi și inovatori în permanență”, afirmă managerul și formatorul Lidia Kulikovski. Ei sunt cea mai bună sursă de inovație în instituție care conștientizează din ce în ce mai mult că inovația constituie esența unei biblioteci. Instituția infodocumentară trebuie să fie hotărâtă de a inova continuu, de a încerca să caute căi, să stimuleze ideile, să asigure investiții pentru punerea în practică a noilor concepte, să promoveze ideea că „toți oamenii sunt creativi”. Realizarea acestei concepții prevede elaborarea și promovarea sistematică a programelor de instruire în domeniul inovației, pentru ca personalul să poată genera idei prin care să uimească utilizatorii [13]. Biblioteca, în concepția politicii manageriale, indiferent de tipul ei, trebuie să investească în abilitățile inovatoare ale angajaților săi. În inovație contează, în egală măsură, atât cantitatea, cât și calitatea, iar pentru a îmbunătăți calitatea managementului inovației în bibliotecă, „trebuie să îmbunătățim calitatea gândirii inovatoare!”[14].

Concluzii. Competența este capacitatea de a acționa în diverse situații prin antrenarea cunoștințelor, abilităților, capacităților și aptitudinilor obținute prin învățare în scopul identificării și soluționării problemelor într-un anumit domeniu. Competența este privită ca o calitate de bază a individului, un criteriu de apreciere a angajaților ca rezultat al formării; ea servește pentru a evalua și măsura gradul de pregătire profesională. Competențele de bază ancorează competențele profesionale și personale. Ele sunt extrem de importante pentru orice profesionist din domeniul infodocumentar.

Pentru a fi în pas cu schimbarea, a asigura utilizatorii cu resurse informaționale, personalul de specialitate trebuie să manevreze cu informația sub toate aspectele ei, să-și dezvolte competența de analiză, sinteză și evaluare a calității informației.

Bibliotecarii trebuie să-și asume responsabilitatea pentru propria formare și să conștientizeze rolul competenței de comunicare în viața profesională. Propunem unele recomandări privind dezvoltarea competenței comunicaționale precum:

- lecturarea sistematică a literaturii artistice și de specialitate;
- consultarea permanentă a dicționarelor explicative;
- antrenarea permanentă prin discursuri în fața auditoriului cu pregătire prealabilă;
- îmbogățirea vocabularului;
- creșterea încrederii în propriile puteri, voință, perseverență;
- eliberarea de frica comunicării în public, controlarea emoțiilor etc.

Inovația și creativitatea bibliotecarilor vor transforma comunitatea în care activează. Managerii bibliotecii trebuie să-i ofere personalului oportunitatea de a participa la programe de instruire menite să le cultive abilitățile inovatoare.

Specialiștii din sfera informațională sunt chemați să învețe permanent, să-și proiecteze viitorul profesiei cu îndrăzneală. Numai profesioniștii competenți vor fi în stare să creeze produ-

se și să ofere servicii informaționale diverse și complexe utilizatorilor. În acest sens, Lidia Kulikovski menționează că „totul evoluează, progresează și se schimbă în jurul nostru – mediul, societatea, lumea, în general, și fiecare organizație, în particular. Este ridicol, în tumultul acestor metamorfoze, să rămâi plafonat pe vechile cutume” [10, p. 33].

Referințe bibliografice:

1. AMBROCI, Tatiana. Bibliotecile din învățământ – zone de comunicare intensă. In: *Secolul XXI – secolul comunicării: aspecte etico-morale: conf. șt.-practică*, 29 noiembrie 2007. Chișinău: UASM, 2008. 86 p. ISBN 978-9975-64-135-7.
2. BARBAROȘ, Claudia. Abordări teoretice privind definirea conceptului de competență. In: *Univers pedagogic*. 2018, nr. 4(60), pp. 19-25. ISSN 1811-5470.
3. CABAC, Valeriu. Noțiunea de competență: clarificări conceptuale. In: *Tradiție și inovare în cercetarea științifică*, ed. a 3-a : Materialele Colloquia Professorum, 12 oct. 2012. Bălți, 2014, pp. 101-106.
4. CHISTRUGA-SINCHEVICI, Inga. Autoevaluările tinerilor și solicitările angajaților cu privire la competențele personale. In: *Creșterea economică în condițiile globalizării: conf. intern.*, ed. a 12-a, 12-13 oct., 2017. Chișinău: INCE, 2017. 206 p. ISBN 978-9975-3171-7-7.
5. *Competency Index for the Library Field 2014* [online]. [citat 6 februarie 2021]. Disponibil: [https://www.webjunction.org/documents/webjunction/Competency Index for the Library Field.html](https://www.webjunction.org/documents/webjunction/Competency%20Index%20for%20the%20Library%20Field.html)
6. *Competențe de bază în biblioteconomie: Recomandări ALA* [online]. [citat 26 ianuarie 2021]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/cdbclub/ala-competente-traducer>
7. GUȚU, Vladimir. Învățământul centrat pe competențe: abordare teologică. In: *Didactica Pro...* 2011, nr. 1(65), p. 2. ISSN 1810-6455.
8. JONNAERT, Phillippe. *Competences et socioconstructivisme: Un cadre théorique* [online]. Bruxelles, 2009. 97 p. [citat 28 ianuarie 2021]. ISSN 1373-0258. Disponibil: <https://books.google.md/books?id=9ZAueuSjQekC&printsec=frontcover&dq=JONNAERT,+Ph.+competences+et+constructivisme:+un+cadre+theorique&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKEwYjgYSH4PrgAhWIAhAIHTRsDmQQ6AEIODAC#v>

[=onepage&q=JONNAERT%2C%20Ph.%20competences%20et%20constructivisme%3A%20un%20cadre%20theorique&f=false](#)

9. KNEZEVIC, Ratko. Cultura informației și rolul bibliotecilor în tehnologia informației. In: *Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării*. 2013, vol. 9, nr. 1, pp. 59-62. ISSN 1841-1940.

10. KULIKOVSKI, Lidia. Biblioteci versus inovații. In: *BiblioPolis*, 2009, nr. 1, pp. 33-36. ISSN 1811-900X.

11. KULIKOVSKI, Lidia. *Cartea, modul nostru de a dăinui: Contribuții la dezvoltarea domeniului biblioteconomic: interviuri, management, instruire, biblioteci-bibliotecari, asociația, miscelaneu*. Chișinău: Reclama, 2006. 268 p. ISBN 978-9975-937-62-7.

12. KULIKOVSKI, Lidia. Competența – noțiune definitorie în dezvoltarea profesională. In: *BiblioPolis*. 2005, nr. 3, pp. 8-16 apud BOYATZIS, Richard. *The Competent Manager: A Model for Effective Performance*. New York: John Wiley, 1982.

13. KULIKOVSKI, Lidia. Transformarea bibliotecarilor în profesioniști ai inovației. In: *BiblioPolis* [online]. 2015, nr. 1, pp. 33-36. [citată 4 februarie 2021]. ISSN 1811-900X. Disponibil: <http://bibliopolis.hasdeu.md/index.php?bpa=2323>

14. KULIKOVSKI, Lidia. Transformarea bibliotecarilor în profesioniști ai inovației. In: *BiblioPolis* [online]. 2015, nr. 1, pp. 33-36. [citată 26 ianuarie 2021]. ISSN 1811-900X. Disponibil: <http://bibliopolis.hasdeu.md/index.php?bpa=2323> apud HAMEL, Gary. *Ce mai contează acum?* București: Publica, 2011, p. 105.

15. LEONG, Julia. WOODS, Sandra. *CAVAL Competencies for Academic and Research Librarians* [online]. [citată 2 februarie 2021]. Disponibil: <https://members.caval.edu.au/media/images/Documents/PDIG/CAVAL PDIG Competencies 2017.pdf>

16. OBOROCEANU (TIMUȘ), Veronica. *Formarea competențelor profesionale ale studenților pedagogi în baza tehnologiilor informaționale și comunicaționale*. Tez. de doct. în științe pedagogice [online]. Chișinău, 2016, 178 p. [citată 3 februarie 2021]. Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2016/50090/veronica_oboroceanu_thesis.pdf

17. OPRESCU, Tatiana. Rolul profesioniștilor în societatea informațională. In: *Libraria: studii și cercetări de bibliologie*. Târgu-Mureș, 2012, pp. 40-46. ISSN 1583-4468, apud JONES, B., SPRAGUE, M.,

NANKIVIVELI, C. Staff in the New Library: Skill Needs and Learning Choices. Findings from Training the Future, a Public Library Research Project, British Library Research and Innovation report 152. London: British Library, 1999. pp. 22-23.

18. OSOIANU, Vera. Structura și conținuturile competențelor în câmpul biblioteconomiei sub impactul provocărilor Societății Cunoașterii. *Blog de biblioteconomie și știința informării* [citat 25 ianuarie 2021]. Disponibil: <https://clubbib.wordpress.com/category/formare-profesionala-continua/>

19. POPESCU-NEVEANU, Paul. *Personalitatea și cunoașterea ei*. București: Albatros, 1989. 178 p.

20. RIGGS, Donalde E. Library and information work in context. In: *Librarianship and Information Work Worldwide 2000* [online]. London: Bowker Saur, 2000, pp. 1-17. [citat 1 februarie 2021]. ISBN 1-85739-236-9. Disponibil: <https://books.google.md/books?id=x39dDwAAQBAJ&pg=PP5&lpg=PP5&dq=RIGGS,+Donalde+E.+Library+and+information+work+in+context.&source=bl&ots=PrdT0yNZ6w&sig=ACfU3U1CTz4BN9O0Qkk9RAs3DFWlQl3rng&hl=ro&sa=X&ved=2ahUKEwioz82BqYfhAhVJpYsKHdeXBrMQ6AEwAHoECAAAQAAQ#v=onepage&q=RIGGS%2C%20Donalde%20E.%20Library%20and%20information%20work%20in%20context.&f=false>

21. Standards for Proficiencies for Instructional Librarians and Coordinators Revision Task Force /Association of College & Research Libraries [online]. [citat 4 februarie 2021]. Disponibil: <http://www.ala.org/acrl/standards/teachinglibrarians>

22. ZANET, Elena. Provocările bibliotecii în societatea contemporană. In: *Asachiana*. Iași: Biblioteca Județeană „Gh. Asachi”, anul V, vol. 9, pp. 12-21. ISSN 2285-3197.